

УДК 930.25

О. М. УС*

23-Й МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ АРХІВІВ ТА 7-а ОСІННЯ АРХІВНА ШКОЛА МІЖНАРОДНОГО ІНСТИТУТУ АРХІВНОЇ СПРАВИ МІСТ ТРІЄСТА ТА МАРІБОРУ

Висвітлено роботу 23-го Міжнародного дня архівів та 7-а осінньої школи Міжнародного інституту архівної справи міст Трієста та Марібору.

Ключові слова: Міжнародний інститут архівної справи міст Трієста та Марібору; Міжнародний день архівів; 7-а осіння архівна школа; Шарль Кечкеметі.

Кожного року у жовтні Міжнародний інститут архівної справи міст Трієста та Марібору (далі – ІІАС) організовує і проводить Міжнародний день архівів. Цьогорічний 23 Міжнародний день архівів відбувся 21 та 22 жовтня у м. Трієст, розташованому у північній Італії у регіоні Фріулі-Венеція-Джулія у безпосередній близькості до Словенії та Австрії, що відкриває широкі можливості для комунікації архівістів цих країн.

У конференції взяли участь більше 180 представників із 30 країн світу – Аргентини, Барбадосу, Білорусі, Боснії-Герцеговини, Великобританії, Греції, Естонії, Індії, Македонії, Чеської Республіки, Польщі, Австрії, Іспанії, Німеччини, Південної Африки, Росії, Румунії, Сербії, Словенії, Туреччини, Угорщини, України, Франції, Хорватії, Чилі, Чорногорії. Офіційні мови конференції – англійська, італійська, словенська.

Конференція відкрилася урочистим вітанням із 80 річним ювілеєм всесвітньовідомого архівіста Шарля Кечкеметі, почесного члена цього інституту, Генерального секретаря Міжнародної ради Архівів (International Council on Archives – ICA) з 1962 по 1988 роки. У вітальному слові директор Міжнародного інституту архівної справи Трієста та Марібору Петер Павел Класінц відзначив значний внесок ювіляра у розвиток архівістики та презентував спеціальний випуск журналу “ATLANTI”, до якого увійшли праці відомих архівістів – Петера Павела Класінца, Уго Кова, Лючіани Дюранті, Крістіана Краузе, Маргіт Ксол-Маркон, Михайла Ларіна, Володимира Тарасова та інших. Статті присвячені різним проблемам архівної науки від історії національних архівів до проблем розвитку архівної науки в епоху хмарних технологій.

* *Ус Олена Миколаївна* – директор Центрального державного електронного архіву України.

Шарль Кечкеметі,
почесний член ІАС,
Генеральний секретар
Міжнародної ради Архівів
(International Council
on Archives – ICA) з 1962
по 1988 роки.

Петер Павел Класінц у передмові до ювілейного випуску журналу зазначив, що, на думку авторів, найкращим подарунком до ювілею для їхнього друга і колеги будуть праці з теорії та практики архівної справи, якій Шарль Кечкеметі присвятив усе своє життя. Він зазначив, що Шарль Кечкеметі стояв біля витоків створення ІАС, що зразу був Центром з професійних та технічних питань в архівах, у 1986 році перетворився на Міжнародний інститут архівної справи (архівних наук) спочатку при Архіві м. Марібор (Словенія), а потім при Університеті м. Марібор, де має штаб-квартиру і сьогодні. У 2006 році Інститут став міжнародним у результаті підписання протоколу з Італійським міністерством культури з головною штаб-квартирою у місті Трієст. Сьогодні офіційними членами Інституту є дев'ятнадцять країн: Австрія, Боснія-Герцеговина, Великобританія, Канада, Китай, Ізраїль, Іспанія, Італія, Німеччина, Польща, Росія, Сербія, Словацька Республіка, Словенія, Угорщина, Україна, Франція, Хорватія, Чеська Республіка, Чорногорія. Наразі, зазначив Петер Павел Класінц, у планах Інституту – відкриття відділення у Москві.

Діяльність ІАС підтримується Міжнародною Радою архівів. Цьому активно посприяв Шарль Кечкеметі, перебуваючи на посту Генерального секретаря цієї організації. Із вступним словом на відкритті конференції виступили Генеральний Секретар Міжнародної Ради архівів Девід Лейч (Шотландія) та Труді Хускамп Петерсон (США) – голова робочої групи з прав людини Міжнародної Ради архівів.

Теми цьогорічних дискусій були запропоновані Асамблеєю членів ІАС: “Історія архівів і архівної науки з 1950 років до сьогодні” та “Комунікація архівів із молодим поколінням та культурними інституціями”.

З повними текстами статей, що були представлені на конференції у формі доповідей та презентацій, можна ознайомитися у трьох номерах

журналу ATLANTI, що передані до Державної наукової архівної бібліотеки міста Києва.

Перший день конференції був присвячений темі історії архівів і архівної науки з 50-х років до сьогодення, за якою представлено двадцять чотири доповіді. Генеральний секретар Міжнародної Ради архівів Девід Лейч (Шотландія) зупинився на питаннях управління документною інформацією, впровадженні відповідних норм, правил, рекомендацій у міжнародних стандартах в умовах впровадження сучасних інформаційних технологій.

Труді Хускамп Петерсон (США) проаналізувала проблеми і завдання, що наразі постають перед Міжнародною Радою архівів крізь призму історії створення цієї інституції у 1948 році. Вона визначила основні напрямки міжнародного співробітництва архівів різних країн, у тому числі через розширення представництва у Міжнародній Раді архівів прийняттям недержавних архівів та окремих архівістів-професіоналів¹.

Серед найцікавіших слід відзначити доповіді Андрія Рибаківа (директора Білоруського науково-дослідного інституту документознавства та архівної справи) “Формування та розвиток архівної науки в Республіці Білорусь після набуття незалежності”², Президента асоціації архівістів Чилі, доктора Еугенію Бустос Руз, присвячену розвитку архівної науки з 1950 року у латиноамериканських країнах³, Шарон Александер-Гудінг з Барбадосу про історичний розвиток Карибських архівів з 50-х років до сьогодення⁴, Міни Гаутам – консультанта Міністерства культури Індії Національних архівів Індії про історію архівів та архівної науки Індії⁵.

Темі історії архівів були також присвячені і доповіді двох представників України Анни Косової “Актуальні проблеми державного архіву Севастополя”⁶ та Анни Алексєнко “Історія Центрального державного науково-технічного архіву України”⁷.

Другий день конференції був присвячений темі “Комунікації архівів із молодим поколінням та культурними інституціями”. Слід зазначити, що в епоху бурхливого розвитку інформаційних технологій, і з цим погоджувалися усі доповідачі, заохочення учнівської і студентської молоді до роботи в архівах, вивчення архівних документів, розвиток навичок, вміння і зацікавленості у роботі із ними, розроблення спеціальних програм для вчителів історії, розвиток навичок, вміння і зацікавленості у роботі із архівними документами стає одним із пріоритетних завдань для більшості архівів світу. Працівники архівів ставлять собі за мету зацікавити молодь роботою з першоджерелами. У доповідях були представлені різні види такої діяльності архівів, у тому числі випуск книжок, постановка спектаклів для найменших відвідувачів архіву, але найширше використовуються проекти створення онлайн-ресурсів.

Як пише Террі Девіс, Генеральний Секретар Ради Європи у передмові до путівника Шарля Кечкеметі та Івана Секея “Доступ до архівів”: “Історичні джерела дозволять сформувавши більш об’єктивне бачення минулого, й таким чином, допоможуть краще розуміти сьогодення й приймати обґрунтовані рішення в майбутньому. Завдяки цьому стане складніше маніпулювати історією й використовувати необґрунтовані забобони для розпалення ворожнечі між народами. Відкриття доступу до архівних документів є, зокрема, одним із засобів запобігання міжкультурних й міжрелігійних конфліктів і зміцнення соціальних зв’язків”⁸.

У рамках заявленої теми були представлені 22 доповіді, у тому числі дві доповіді українських архівістів: директора Центрального державного електронного архіву України Олени Ус “Співпраця Центрального державного електронного архіву України із науковими установами та навчальними закладами з питань довготривалого зберігання електронних документів та підготовки кадрів для роботи із електронними документами”⁹ та Марії Кагальної “Вивчення радянського повсякденного життя як напрямок співробітництва Центрального державного архіву громадських організацій України з науковими та освітніми установами”¹⁰.

Дуже цікавою і змістовною стала доповідь директора Церковного історичного архіву провінції Біскайя (Іспанія) Анабелли Баррозо Арахуентес про створення інформаційного ресурсу ICARO Center (<http://www.centroicaro.net>) для надання якнайширшого доступу користувачам в інтерактивному режимі через мережу Інтернет до інформації документів, що зберігаються в архіві, а також про освітні програми для студентів, школярів у поєднанні з екскурсійними¹¹.

У своїй доповіді “Навчання в архіві: естонський досвід” Хеліна Теннасілм (Естонія) розповіла про навчальні програми для учнів, студентів, вчителів історії, що розроблені Національним архівом Естонії. А також про Архівну школу, представлену у мережі Інтернет і доступну для усіх, хто цікавиться історією. На веб-сайті користувачі можуть вивчати архівні документи, знайомитися із виставками он-лайн. Для школярів на базі архівних документів створено і розміщено на сайті ігри. Наприклад, користувачу дається можливість спробувати викласти сучасною мовою палеографічний документ або вгадати ім’я відомої людини, що зображена на фотографії, та інші¹².

Основна думка, що прослідковувалася у доповідях учасників, – необхідність популяризації діяльності архівів особливо серед учнів та студентів, співробітництво з науковими, культурними, освітніми установами. Архівісти намагаються стати ближчими до дітей та молоді, використовуючи засоби мультиплікації, кінематографії, видавництва книг. Словенські архівісти представили свої фільми, подивитися

Організатори та учасники 7-ї осінньої школи ІАС.

які можна в мережі Інтернет у розділах “Zgodovinski arhiv ljubljana” и “Miška mica v arhivu” веб-сайту <http://www.zal-lj.si>.

23 жовтня 2013 р. після завершення роботи конференції відбулося відкриття 7-ї осінньої школи ІАС, а також пройшла 29 Асамблея членів ІАС, на якій були затверджені теми конференції на наступний рік: “Перша світова війна і архіви” та “Архіви, політична влада і суспільство (у контексті доступу, захисту даних, адвокатури)”. Доопрацювання формулювань тем доручена Девіду Лейчу та Шарлю Кечкеметі.

Учасники школи представляли такі країни, як: Боснія-Герцеговина, Естонія, Італія, Македонія, Росія, Румунія, Сербія, Словенія, Султанат Оман, Угорщина, Україна, Хорватія, Чорногорія.

Була запропонована насичена програма лекцій і практичних занять. Перший день проходив у приміщенні архіву міста Трієст. Доктор Джулія Барера, представник Міністерства культури та туризму, розповіла про спільну роботу Міністерства та архівів Італії у дослідженні питання переміщених архівів. Ця тема викликала жваву дискусію серед учасників школи, адже практично всі країни, які вони представляли, були учасниками світових воєн, як I, так і II, Балканські країни пережили нелегкі часи розпаду колишньої Югославії, етнічні конфлікти – у результаті усіх цих подій країни втрачали культурні цінності, зокрема архівні документи, або документи опинялися на території інших країн і повернення їх залишається відкритим питанням.

Наступний день проходив в Університеті міста Трієст. Доктор Марієла Гуерсіо представила програмне забезпечення Sinasi на базі системи комп’ютерної алгебри GAP (Groups, Algorithms, Programming – групи, алгоритми, програмування) для створення архівних баз даних.

Директор архіву міста Марібор Мірослав Новак представив інформаційно-пошукову систему свого архіву.

Антоніо Монтедура – представник секретаріату Центрально-Європейської ініціативи (Central European Initiative – CEI) представив словник архівної термінології, що розробляється спільно із Міжнародним інститутом архівної справи. Словник постійно доповнюється, наразі він представлений і українським словником.

Наступного дня доктор Хеліна Теннасілм (Національний архів Естонії) представила тему “Естонські архіви для шкіл”. Естонські архівісти приділяють багато уваги співпраці зі школярами, вчителями історії, студентами. Проводяться архівні уроки і тренінги для студентів, разом із Асоціацією вчителів історії проводяться інформаційні дні для вчителів. Архів співпрацює із Центром профорієнтації міста Тарту для популяризації професії архівіста серед молоді.

В останній день роботи школи було організовано відвідування архіву Кафедрального собору Сан Густо – резиденції Єпископа Трієсту. В архіві представлені документи, починаючи з XII сторіччя.

Не дивлячись на насиченість програми заходів слід відзначити прекрасну організацію як роботи 23 Міжнародного дня архівів, так і 7-ї осінньої школи Міжнародного інституту архівної справи Трієста та Марібору.

Атмосфера, у якій проходила робота і конференції і школи, була дуже дружньою, неформальною, організатори доклали максимум зусиль для того, аби учасники почувалися комфортно. Без сумніву, участь у подібних заходах необхідна українським архівістам для обміну знаннями, досвідом, баченням подальшого розвитку архівної справи із зарубіжними колегами. Вона дозволяє розширити межі власних знань і відчутти себе частиною світової архівної спільноти.

¹ Huskamp Peterson T. National Archives and the International Council on Archives: Converging and Diverging / Trudy Huskamp Peterson // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 1. – P. 41–47.

² Rybakou A. The Formation and Development of Archival Science in the Republic of Belarus / Andrei Rybakou // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 1. – P. 49–56.

³ Bustos Ruz E. Archival Science Since 1950 in Latin American Countries with Spanish as Official Language / Eugenio Bustos Ruz – Maria del Carmen Mastropiero // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 1. – P. 57–67.

⁴ Alexander-Gooding S. Historical Development of Caribbean Archives and Record Keeping 1950 to Present / Sharon Alexander-Gooding // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 1. – P. 79–85.

⁵ Gautam M. History of Archives and Archival Sciences from 1950 Onwards Based on Indian Practices / Meena Gautam // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 1. – P. 135–147.

⁶ Kosova A. Story and Actual Problems of the State Archive of Sevastopol (Crimea, Ukraine) / Anna Kosova // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 1. – P. 159–164.

⁷ *Alekseenko A.* The History of the Central State Scientific and Technical Archives of Ukraine (CSSTA of Ukraine) / Anna Alekseenko // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 1. – P. 265–268.

⁸ *Кечкемети Ш., Секей І.* Доступ до архівів. Путівник для імплементації рекомендації № R (2000) 13 щодо Європейської політики доступу до архівів / Шарль Кечкемети, Іван Секей / Харківська правозахисна група. – Харків: Права людини, 2010. – С. 8.

⁹ *Us O.* The Collaboration of the Central State Electronic Archive of Ukraine With Science Institutions and Universities in the Fields of Electronic Records Long-term Keeping and Education for Working With Electronic Records / Olena Us // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 2. – P. 37–41.

¹⁰ *Kagalna M.* The Study of Soviet Everyday Life as the Direction of Cooperation of the Central State Archive of Public Organizations of Ukraine with Scientific and Educational Institutions / Maria Kagalna // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 2. – P. 169–175.

¹¹ *Barroso Arahuetes A.* The Ecclesiastical Historical Archive of Biscay (AHEB-BEHA) and the ICARO Center: a Didactic Resource and a Challenge for Interactive Dissemination / Anabella Barroso Arahuetes // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 2. – P. 23–36.

¹² *Tennasilm H.* Learning in Archives: Estonian experience / Helina Tennasilm – Edith Eskor // ATLANTI. – Trieste-Maribor, 2013. – Vol. 23. – № 2. – P. 135–140.

Освещена работа 23-го Международного дня архивов и 7-й осенней школы Международного института архивного дела городов Триеста и Марибора.

Ключевые слова: Международный институт архивного дела городов Триеста и Марибора; Международный день архивов; 7-я осенняя архивная школа; Шарль Кечкемети.

There is highlighted the work of the 23 International Archival Day and the 7 Autumn Archival School of the International Institute for Archival Science of Trieste and Maribor

Key words: The International Institute for Archival Science of Trieste and Maribor; the International Archival Day; the 7 Autumn Archival School; Charles Kechkemeti.